

ADVIES 1703

Conceptnota voor nieuwe regelgeving betreffende de invoering van een gegarandeerd aanbod van vrijwillige burgerdienst aan elke jongere tussen 18 en 25 jaar.

Datum: 5 april 2017

Voorzitter: Nozizwe Dube

Aanwezigen: Baetens Jo, Bostoën Arthur, Dieleman Isaak, De Geest Ines, De Waele Bieke, Meylemans Eveline, Safi Hella, Vandeghinste Nicky, Van Dinter Finn, Van Puymbroeck Jihad, Verreet Simon

De Vlaamse Jeugd Raad, in vergadering op 5 april 2017, onder voorzitterschap van Nozizwe Dube, en met bovenvermelde aanwezigen, adviseert unaniem het volgende:

- 1.** Verlaat de denkpiste om extra te investeren in een hernieuwd concept van vrijwillige burgerdienst. 2
- 2.** Zet in op de geformuleerde doelstellingen door te blijven investeren in sectoren die het dichtst bij jongeren staan en hier al jaren een taak en actieve rol in opnemen. 4
- 3.** Geef voorrang aan duurzame engagementen en bijhorende leerkansen die op lange termijn perspectief bieden. 5
- 4.** Blijf de Vlaamse Jeugd Raad als officieel adviesorgaan voor al wat kinderen, jongeren en hun organisaties aanbelangt betrekken in het verdere verloop van dit debat. 5
- 5.** Informeer en sensibiliseer werkgevers over de maatregelen die zij kunnen nemen om jonge werkzoekenden een kans te geven (IBO, startbaners, instapstages,...). Maak evenwel ook werk van sociale rechten in deze statuten en voorzie controle om misbruik tegen te gaan. 6

1 Situering

De Vlaamse Regering ontving op 15 februari 2017 een conceptnota voor nieuwe regelgeving betreffende de invoering van een gegarandeerd aanbod van vrijwillige burgerdienst aan elke jongere tussen 18 en 25 jaar. Stuwende kracht achter dit voorstel is Vlaams volksvertegenwoordiger Peter Van Rompuy.

De conceptnota omvat een concrete invulling van een idee dat de afgelopen jaren regelmatig op de voorgrond van debat verschijnt: vrijwillige samenlevingsdienst voor jongeren. Naast de conceptnota van meneer Van Rompuy koppelde Vlaams minister Sven Gatz het afgelopen half jaar regelmatig het idee van vrijwillige samenlevingsdienst of burgerdienst aan het Europese Solidarity Corps.

De Vlaamse Jeugdraad volgde het debat op de voet en ging de afgelopen maanden pro-actief met dit thema aan de slag. Met het oog op een gedragen standpunt en betrokkenheid van jongeren en jeugdwerkorganisaties, volgden we volgend participatief traject:

- De prioritaire werkgroep van de commissie jeugdwerk die zich verzamelt rond het thema Vrijwilligersbeleid, ging in november 2016 aan de slag met het thema vrijwillige samenlevingsdienst. Een uitgebreide denkoefening leidde tot een eerste beeld van mogelijkheden en beperkingen met betrekking tot de jeugdwerksector.
- Tijdens de Algemene Vergadering van november 2016 gingen ook de leden van de Vlaamse Jeugdraad in debat over het idee. Uit die bespreking volgde de ambitie om een actiedag op te zetten met als doel de stem van jongeren te verzamelen. Zo doende gingen enkele jongeren van de Vlaamse Jeugdraad in december 2016 de straat op om zoveel mogelijk jongeren hun mening te verzamelen. Jongeren konden zowel via een face-to-face bevraging als online via #SLD hun mening kwijt. De actiedag bracht een uitgebreide en diverse groep meningen op die verder keek dan een simpele voor of tegen.
- De input van de actiedag bood de mogelijkheid een sterk inhoudelijke debat aan te gaan tijdens de Algemene Vergadering van de Vlaamse Jeugdraad. Zowel in februari als in maart werd hier uitgebreid tijd voor gemaakt.
- Tijdens de commissie jeugdwerk van maart 2017 kwam dit onderwerp eveneens ter sprake en werd een standpunt van het jeugdwerk ingenomen.

Op 13 maart 2017 ontving de Vlaamse Jeugdraad een adviesvraag van de Heer Jan Peumans betreffende de invoering van een gegarandeerd aanbod van vrijwillige burgerdienst aan elke jongere tussen 18 en 25 jaar. Het advies van de Vlaamse Jeugdraad heeft uitsluitend betrekking op de inhoud zoals genoteerd in de conceptnota.

2 Advies

De conceptnota betreffende de invoering van een gegarandeerd aanbod van vrijwillige burgerdienst aan elke jongere tussen 18 en 25 jaar vertrekt vanuit een concrete nood van onze maatschappij en soms een aantal concrete voordelen op. Tegen 2020 wil men zesduizend Vlaamse jongeren tussen 18 en 25 jaar laten participeren aan burgerdienst. Hiertoe worden enkele actiepunten en actoren opgesomd.

Op basis van het onder punt 1 geformuleerde participatief traject formuleert de Vlaamse Jeugdraad een uitgesproken negatief advies over de invoering van een vrijwillige burgerdienst zoals voorgeschreven in de conceptnota.

2.1 Analyse conceptnota Gegarandeerd aanbod van vrijwillige burgerdienst aan elke jongere tussen 18 en 25 jaar.

Verlaat de denkpiste om extra te investeren in een hernieuwd concept van vrijwillige burgerdienst.

In onderstaande analyse wordt het concept Vrijwillige Burgerdienst en de beoogde doelstellingen geschetst in het licht van enkele concrete opmerkingen en bedenkingen van de Vlaamse Jeugdraad.

2.1.1 Burgerdienst

De conceptnota geeft aan dat onze maatschappij nood heeft een nieuwe ontmoetingsplaats waar verschillende lagen en groepen in de samenleving elkaar kunnen ontmoeten. Een vrijwillige burgerdienst zou hierop een passende aanvulling kunnen vormen. Een plaats waar jongeren gezamenlijk burgerzin ontwikkelen door participatie aan maatschappelijke initiatieven.

Bijkomend verwijst men in de conceptnota naar het feit dat jongeren via een 'samenlevingsdienst' gestimuleerd en versterkt worden in hun persoonlijke ontwikkeling tot actieve, kritische, verantwoordelijke en vooral ook zorgende burgers. De samenlevingsdienst zou ook bijdragen tot de sociale cohesie doordat jongeren ingezet worden in de bredere zorg en ondersteuning van de meer kwetsbaren in onze samenleving.

De woorden 'burgerdienst' en 'samenlevingsdienst' worden zo al snel door elkaar gebruikt. De Vlaamse Jeugdraad verkiest het gebruik van het woord 'samenlevingsdienst'. 'Burgerdienst' komt historisch vanuit een pacifistische gedachte in reactie¹ op de verplichte legerdienst. Die beweging of nood is er op dit moment helemaal niet dus lijkt het ons duidelijker om te spreken over 'samenlevingsdienst', een woord dat de lading meer dekt.

Over de verdere concretisering van het concept blijft men nogal vaag. Uit gesprekken die de Vlaamse Jeugdraad voerde naar aanleiding van het eigen participatief traject vernamen we enkele concrete uit te werken pistes: de samenlevingsdienst zou bestaan uit een voltijds engagement waarbij er 4/5de wordt gewerkt en 1/5de naar coaching en ondersteuning gaat, de duurtijd zou kunnen variëren van 6 maanden tot 1 jaar.

2.1.2 Gegarandeerd aanbod

Een andere betrachting van de conceptnota is 'een gegarandeerd aanbod van burgerdienst voor elke jongere'. Elke Vlaamse jongeren tussen 18 en 25 jaar wordt met andere woorden actief aangesproken door de Vlaamse regering met een aanbod tot 'burgerdienst'. **De jongere blijft vrij om hierop in te tekenen en/of het type van samenlevingsdienst.** Ook hier wil de Vlaamse Jeugdraad de nadruk op leggen dat deze vrijwilligheid tot instappen de enige link met klassieke vrijwilligers is. Het gaat niet per definitie om vrijwilligerswerk dat uitgeoefend wordt gedurende de samenlevingsdienst. Wel om arbeid in functie van de bredere zorg voor en ondersteuning van de meer kwetsbare in onze samenleving.

Men wil dit gegarandeerd aanbod realiseren door een brief/infobrochure van de overheid uit naar alle laatstejaarsstudenten. Daarnaast wil men, al dan niet binnen de onderwijstrajecten, kennismakingsdagen organiseren waarbij het aanbod tot vrijwillige burger- en legerdienst wordt voorgesteld.

Wat betreft dit voorstel acht de Vlaamse Jeugdraad het zinvoller een zending naar alle laatstejaarsstudenten te richten met promotie voor een algemeen generalistisch informatieplatform zoals jongerengids of Nok Nok. We geloven dat een dergelijke zending veel meer impact zal hebben over verschillende thema's zoals: psychisch welzijn, overgang naar werkveld of studentenstatuut, rechten en plichten enz.

2.1.3 De beoogde doelstellingen

De conceptnota beoogt volgende doelstellingen:

- Burgerschap
- Verantwoordelijkheidszin bij jong volwassenen aanwakker
- De kloof tussen diverse jongeren verkleinen
- Het engagement van de jongere en zijn verantwoordelijkheidszin erkennen
- De kritische ingesteldheid van de jongere ontwikkelen door een beter inzicht in de maatschappelijke uitdagingen;
- Meer zelfvertrouwen en gevoel van eigenwaarde krijgen;

---

¹ Zie beschrijving van de term 'burgerdienst' [hier](#)

- De ondernemingszin bij de jongere aanwakkeren door hem verantwoordelijkheid te geven en projectmatig te laten werken;
- Experimenteren met participatie en engagement, een echt laboratorium voor het samenleven;
- Burgerrechten en -plichten beter leren kennen;
- Heroriëntering van schoolverlaters zonder diploma;
- Oriëntatie in het leven.

De Vlaamse Jeugd Raad stelt zich vragen bij de keuze om te investeren in een hernieuwd concept, naast bestaande structuren en systemen. Jongeren en het jeugdwerk benadrukken dat ze de doelstellingen belangrijk vinden maar zien ze gerealiseerd binnen bestaande sectoren (Onderwijs, Jeugdwerk, Sport).

Het jeugdwerk in Vlaanderen zet bovendien vanuit een andere insteek in op de realisatie van deze doelstellingen: het wil haar drempels zo laag mogelijk houden, vertrekkende van een duurzaamheidsperspectief kansen en ervaringen bieden aan kinderen en jongeren en hen laten doorgroeien in engagement.

2.2 Jeugdwerk Werkt!

Zet in op de geformuleerde doelstellingen door te blijven investeren in sectoren die het dichtst bij jongeren staan en hier al jaren een taak en actieve rol in opnemen.

De Vlaamse Jeugd Raad is blij en stimuleert de wil van de Vlaamse Regering om te investeren in de doelstellingen zoals vermeld in de conceptnota. De Vlaamse Jeugd Raad gelooft echter niet dat 'de invoering van een gegarandeerd aanbod van vrijwillige samenlevingsdienst aan elke jongeren tussen 18 en 25 jaar' de doelstellingen zal bereiken en ziet een efficiëntere aanpak in structurele investeringen in andere sectoren.

De Vlaamse Jeugd Raad verwijst graag naar het Pamflet Jeugdwerk werkt! ([verwijzing toevoegen!](#)), een gedragen boodschap die de jeugdsector gezamenlijk verspreidde en oproept voor meer duurzaam perspectief:

“Onze sector heeft enorm potentieel. We maken duizenden kinderen en jongeren warm voor de samenleving, voor zichzelf, voor hun buurt, voor elkaar. Ons doel? Die aantallen vermeerderen. Sociale en humane meerwaarde bieden, zoals we al honderd jaar doen. Jongeren doen participeren aan de samenleving. Hen laten leren: een vak, sociale vaardigheden, zelfwaarde, of alles samen. Het jeugdwerk geeft hen ervaringen en kansen die nergens anders te vinden zijn. Het brengt hen fysiek samen, en zo leren ze elkaar kennen en appreciëren. Ze krijgen er broodnodige informatie, advies en hulp.”

De Jeugdwerksector is zich er van bewust dat ze dit niet alleen kunnen en verwijst naar andere noodzakelijke levensdomeinen zoals school, sport en welzijn. Verder lezen we:

“Wij vormen een schakel tussen overheid en beleid, tussen kinderen, jongeren en de samenleving, en tussen verschillende overheden. Op dit kruispunt kunnen en willen we meer betekenen. We zien het als onze belangrijke verantwoordelijkheid om kinderen en jongeren klaar te stomen voor de samenleving. Burgerschapsvorming heet dat. We willen meer kinderen en jongeren kansen geven op een beter bestaan. We willen onze expertise inzetten om het beleid structureel te verbeteren. We willen vanuit onze eigen missie en visie in samenwerking met de overheid de problemen van jongeren aanpakken. We willen vooruit. Dat is ons engagement.”

De overheid staat voor een aantal nieuwe maatschappelijke uitdagingen. Het jeugdige middenveld wil mee aan de kar trekken om die aan te pakken. Ze willen samen meer mensen bereiken, meer drempels verlagen, meer uitdagingen aangaan en meer het verschil maken. Jeugdwerk in Vlaanderen heeft een traditie hoog te houden. Van jeugdige springers die anderen uitdagen om het anders te pakken. Van jongeren die in hun stad of dorp dingen doen bewegen. Van een sector die zich meestal mee achter de doelstellingen van een overheid wil zetten. Van beleid en middenveld die samen plannen maken in het belang van kinderen en jongeren. De Vlaamse Overheid vindt dit vaak zo vanzelfsprekend dat ze er nooit echt bewust voor kiest.

En dat dreigt met deze conceptnota opnieuw te gebeuren. De expertise, de doelstellingen, de goodwill van het jeugdwerk speelt zo in de kaart van de doelstellingen opgenomen in deze conceptnota. Het is bijna een blauwdruk.

Op dit moment bereikt het jeugdwerk in Vlaanderen met zo een 32,5 miljoen euro werkingsmiddelen op Vlaams niveau zo'n 585.703 Vlaamse jongeren uit diverse lagen van de samenleving. Minsten 40.000 onder hen maken deel uit van kansengroepen die elders uit de boot vallen. De middelen worden verdeeld via het decreet Vlaams Jeugd en kinderrechtenbeleid. Alle 116 erkende Vlaamse Jeugdwerkorganisaties sluiten daarvoor een overeenkomst af met de Vlaamse overheid, gebaseerd op een beleidsnota vol strategische doelstellingen en uitgewerkte acties. Een snelle berekening vertelt ons dat het voorstel in de conceptnota 39 miljoen euro zou kosten (de beoogde 6000 bereikte jongeren aan €6500 per jongeren). Wat als we die 39 miljoen zouden toevoegen aan het huidige budget voor het Vlaamse Jeugdwerk? Durf eens dromen wat het jeugdwerk dan allemaal zou kunnen doen met 71.5 miljoen euro! De Vlaamse Jeugdraad vindt het zinvoller te investeren in duurzaam, structureel, flexibel en innovatief jeugdwerk dan de 'samenlevingsdienst-sector' zwaar uit te bouwen.

2.3 Nood aan duurzame trajecten

Geef voorrang aan duurzame engagementen en bijhorende leeransen die op lange termijn perspectief bieden.

De Vlaamse Jeugdraad roept op om te investeren in duurzame trajecten. Vooral wanneer het gaat om kwetsbare doelgroepen. Wat na de 6 maanden of 12 maanden samenlevingsdienst? Onderzoek leert ons dat maatschappelijk kwetsbare jongeren nood hebben aan vertrouwenspersonen. Onlangs nog lanceerde minister Sven Gatz een projectoproep 'Bruggenbouwers' als antwoord op de conclusies van het Burgerkabinet Jeugd dat handelde rond Diversiteit in het jeugdwerk. Ook die oproep wijst op de nood om in te zetten op het verlagen van drempels, het creëren van vertrouwen. Een vertrouwensband gaat niet over 6 maanden, die gaat over langere en duurzame trajecten.

In het jeugdwerk heeft men binnen het kader van organisaties mogelijkheden tot duurzamere trajecten. Jongeren kunnen er via experiment vallen en opstaan en ervaringen op hun maat opdoen, begeleidt vanuit kennis en expertise. Kinderen en jongeren kunnen er groeien in hun engagement. Van lid tot leiding naar kaderleiding in de jeugdbeweging, van meegaan als kind op een vakantiecamp over monitor naar kampverantwoordelijke of van maatschappelijk kwetsbare jongeren vol talenten over de jeugdclub tot straathoekwerker.

Het gaat om leeransen creëren, niet één maar leerkans na leerkans na leerkans. Drempelverlagend werken om meer en meer jongeren te betrekken via de methodiek van het jeugdwerk en hen zo toe te leiden tot breder vrijwilligerswerk. Dit voorstel vertrekt te veel vanuit een idee van betuttelende liefdadigheid waarbij jongeren een eenmalige leerkans wordt geboden en er een kleine cent mee verdienen. Daar zegt de Vlaamse Jeugdraad duidelijk 'neen' tegen.

2.4 Betrokkenheid Vlaamse Jeugdraad

Blijf de Vlaamse Jeugdraad als officieel adviesorgaan voor al wat kinderen, jongeren en hun organisaties aanbelangt betrekken in het verdere verloop van dit debat.

De Vlaamse Jeugdraad vraagt met aandrang om de stem van kinderen, jongeren en hun organisaties actief te blijven betrekken in het debat rond de invoering van een gegarandeerd aanbod van vrijwillige burgerdienst aan elke jongere tussen 18 en 25 jaar. De jeugdsector staat bijzonder dicht bij de leefwerelden van kinderen en jongeren en is zo een bevoorrechte speler in het werken met kinderen en jongeren. Een mogelijke verdere uitrol van het voorgestelde concept heeft een directe invloed op jongeren en de jeugdsector.

2.5 Bijkomende adviespunten

Naast de hierboven opgesomde adviespunten, die specifiek ingaan op de conceptnota, verwijzen we naar eerder relevant advieswerk van de Vlaamse Jeugdraad.

Meer concreet **Advies 1304 Maatschappelijke en politieke vorming op school.**²

Advies 1702 Toegang tot werk, goedgekeurd op de Algemene Vergadering van de Vlaamse Jeugdraad die plaatsvond op 5 april 2017 adviseert concreet rond informatie en sensibilisering van werkgevers met betrekking tot maatregelen die zij kunnen nemen om jonge werkzoekenden een kans te geven. De Vlaamse Jeugdraad vraagt extra aandacht voor dit adviespunt omdat vrijwillige burgerdienst verkeerdelijk aangewend kan worden om een soort van vrijwillige stages of slecht betaalde jobs te creëren voor werkloze jongeren.

Informeel en sensibiliseer werkgevers over de maatregelen die zij kunnen nemen om jonge werkzoekenden een kans te geven (IBO, startbanen, instapstages,...). Maak evenwel ook werk van sociale rechten in deze statuten en voorzie controle om misbruik tegen te gaan.

De overheid moet werkgevers informeren en sensibiliseren over maatregelen die zij kunnen nemen ten voordele voor henzelf én de werkzoekenden in kwestie. Hierbij denken we aan IBO, startbanen of instapstages. De Vlaamse Jeugdraad moedigt deze opleidings- en tewerkstellingsmaatregelen aan, maar benadrukt dat ze in de eerste plaats in het voordeel moeten zijn van de werknemer en niet van de werkgever. Een goede controle moet misbruik tegengaan (bv. het niet aanwerven van een IBO werknemer op het einde van de opleiding,...). Daarnaast vinden we het ook belangrijk dat jongeren sociale rechten kunnen opbouwen, iets wat met de meeste opleidingsmaatregelen momenteel niet het geval is.

---

² Dit advies kan u [hier](#) lezen